

POMELNICE DE PAROHIE DIN RÂMNICU VÂLCEA (1822-1871)
PĂSTRATE LA MĂNĂSTIREA BISTRIȚA

Conform prevederilor Legii nr. 63/1974, care impuneau ca toate obiectele de patrimoniu existente în parohii să fie colectate într-un anumit loc, cartea veche din cadrul Episcopiei Râmnicului și Argeșului a fost adusă într-un depozit stabilit de forurile superioare în incinta mănăstirii Horezu din județul Vâlcea. Înainte de colectare, a avut loc o acțiune de identificare a cărților de către specialiștii în patrimoniu, de la muzele locale. Ulterior, în anul 2001, potrivit unei hotărâri a Direcției Județene pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Vâlcea, la mănăstirea Bistrița s-a înființat un depozit de carte românească veche pentru a adăposti cartea transferată din mănăstirea Horezu. Acesta însuma aproximativ 7.000 volume, în 80 de moduli cu 12 polițe. Ca urmare a acestor transferuri, la mănăstirea Bistrița avem acum tipărituri provenite din diverse tipografii: București, Sibiu, Brașov, Râmnic, Buzău, Blaj, Buda, Neamț și Iași, cu titluri variate: Evanghelii, Apostole, Cazanii, Antologhioane, Psaltiri, Penticostare, Minee, Trioduri, Liturghiere, Molitvenice, Agheasmatare, Panihide, cărți de muzică etc.¹. Alături de ele, se găsesc și unele pomelnice alcătuite sub forma unor cărți manuscrise, cu număr variabil de pagini, legate în piele și cu scoarțe din carton.

Datorită relevanței lor ca surse, am ales să prezentăm o serie de elemente din conținutul și forma a trei dintre pomelnicele care au ajuns la mănăstirea Bistrița. Acestea provin de la două parohii diferite din Râmnicu Vâlcea, Sfântul Dimitrie și Buna-Vestire a Maicii Domnului.

Pomelnicul cu numărul de inventar 6426

Acest pomelnic, alcătuit în parohia Sf. Dimitrie, care conține 58 de file numerotate, are textele numai pe recto, dispuse pe o coloană sau chiar două, cum este în cazul pomelnicului pentru vii și morți. Până la fila 31, părțile superioare au frontispicii realizate în acuarelă, cu imagini figurative. Unele pagini se disting și prin prezența unor rulouri desfășurate, conținând texte dispuse pe orizontală.

Pentru întocmirea pomelnicului, s-a folosit hârtie mecanică, fără filigran, ușor lucioasă și mai groasă. La unele părți ale scrierii – inițialele numelor, titlurile onorifice, însemnărilor de pe rulouri, s-a folosit cerneală ferogalică și chinovar (roșie). În legătură cu ordinea în care s-a lucrat, se poate spune că au fost liniate mai întâi filele, la unele lăsându-se spațiu pentru plasarea frontispiciilor. Mai observăm apoi, că odată cu trecerea vremii, la

---

¹ Identificarea acestora se poate face consultând *Bibliografia Românească Veche de la 1508 la 1830*, tomurile I-IV.

aceste elemente s-au mai adăugat, în creion sau altă culoare, și alte cunoștințe, probabil apropiate familiei numite; unele nume au fost tăiate cu creionul și au fost transferate de la vii la morți.

La începutul pomelnicului este așezată o predoslovie cu îndrumări privind modul în care să se facă pomenirea binefăcătorilor sfântului lăcaș: „PREADOSLOVIE CĂTRĂ PREOTU: SLUJITORI: Vezi o preote datori ești pentru aceste mirome în toate zilele a scoate miridă pentru fieștice mirean în toate zilele afară de sâmbătă și duminică iar în celelalte zile să nu rămie”².

Urmează o rugăciune de pomenire care se întinde pe toată fila 1 (Fig. 1), adică rugăciunea pe care preotul o rostește la sfânta Proskomidie atunci când scoate miridele pe Sfântul Disc: pentru cei ce iubesc Biserica, dau milostenii pentru vii și morți, au donat avuții, cărți și moșii, pentru cei ce au murit în dreapta credință, în cutremure, înecați, prin munți și peșteri, în temniță, de foame și sete, uciși de tâlhari și păgâni, tineri, bătrâni, mireni, călugări, pentru cei nespovediți și neîmpărtașiți cu sfințele Taine, toți cei ce au murit de la Adam și Eva; strămoșul nostru, patriarhi, mitropoliți, episcopi, pravoslavnici împărați și împărătese, domni și doamne cu coconii și cocoanele lor. Rugăciunea are la final semnătura unui anume monah Pahomie, precum și data la care a fost scrisă: „Pahomie Monah: Scrio Nichita ot Bogdănești, leat 1858 iulie 23”³.

După începutul pus sub semnul rugăciunii, se desfășoară pomelnicele propriu-zise. Din listele de nume prezente putem afla cu ușurință care au fost binefăcătorii bisericii și populației, pornind de la lista domnitorilor care s-au perindat în scaunul de domnie și care au contribuit la bunăstarea bisericii prin diferite măsuri politico-administrative: „Aci să pomenesc iobitorii de Hristos domni”⁴ începând cu Matei Voievod și sfârșind cu Moruz Voievod și Angelu Voievod despre care o notă făcută în dreptul numelor lor ne indică unele măsuri luate de aceștia: „Acești domni au scos văcărutul și c-au tăiat capu în București din poruncă împărătească la anul 1799 de la Hristos”(Fig. 2)⁵.

Următoarea filă este dedicată pomenirii înaltelor fețe bisericesti care de-a lungul vremii au păstorit Biserica și care și-au lăsat amprenta spirituală asupra ei: „Aci să pomenesc iobitori de Dumnezeu «episcopii»”⁶.

În continuare, sunt adunate cu grijă și migală, spre pomenire, numele celor care prin slujirea la Sfântul Altar și a celor care prin donațiile făcute au contribuit la bunul mers al

---

² *Pomelnic cu număr de inventar 6426*, fila 1 r.

³ *Ibidem*, fila 1 v.

⁴ *Ibidem*, fila 2 r.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Pomelnic cu număr de inventar 6426*, fila 3 r.

Bisericii. Apar astfel, adunați laolaltă, comanditari ai respectivelor pomelnice, preoți și călugări: „Pomelnicu sfinții sale preotului Nicolae slujitoru sfintei biserici cu hramul sfântului Dimitrie”⁷, „Pomelnicul sfinției sale protului Dimitrie duhovnicu; slujitoru la această sfântă biserică”⁸, „Pomelnicul părintelui Gervasii ieromonahul din sfânta episcopie a Râmnicului ce este ctitor la această sfântă biserică hramul sfântul Dimitrie” (Fig. 3)⁹, „Pomelnicu Preotului Ioan Greceanu”¹⁰, alături de boieri, jupâni și jupânese, cocoane, neguțatori, comercianți, mici meseriași, doctori, militari: „Pomelnicu Dumnealui Doctorului Ilie ginerile răposatului Ioan Zugrăvescu epitropu sfintei Biserici”¹¹, „Pomelnicu Dumnealui Paruțic Ioan Țurai comandirul dorobanților”¹², „Pomelnicu Dumnealui Ioan Sin Toma lumânăriu de aici din orașu Râmnicu ce are nume de Niță Tomescu Neguțatori”¹³ (Fig. 4) etc.

Analizând numele celor enumerați, putem observa cu ușurință faptul că există, la toate nivelurile sociale, o grijă pentru continuarea legăturii duhovnicești cu cei care au trecut la cele veșnice, dar și o preocupare pentru înzestrarea bisericii cu cele trebuincioase buneii desfășurări a actelor de cult.

Revenind la reprezentări, asemeni multor cărți cu caracter religios, și paginile acestui pomelnic sunt împodobite cu mici imagini figurative sau doar cu elemente decorative vegetale. Frontispiciile conțin, fie pe patronul spiritual al celui care a „comandat” pomelnicul respectiv, fie pe ocrotitorul unei anume meserii (cum sunt Sfinții militari Dimitrie și Gheorghe). Pe prima filă avem o figurare a *Pogorării de pe Cruce*, celelalte file, după cum spun însemnările, adăpostind reprezentări ca: *Deisis*; *Sf. Trei Ierarhi: Vasile, Grigorie și Ioan*; *Maica Domnului*; *Mântuitorul Iisus Hristos*; *Sf. Ierarh Nicolae*; *Sf. Mucenici Dimitrie și Gervasie*; *Sf. Prooroc Ilie*; *Sf. Gheorghe*; *Sf. Ioan Botezătorul*; *Sf. Paraschiva*; *Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil*; *Sf. Anastasia*; *Sf. Împărați Constantin și Elena*; *Sf. Ap. și Evanghelist Matei*; *Sf. Mucenici Marina, Teodor Tiron și Alexandru*.

Există și cazuri în care pomelnicul are o decorație mai simplă, alcătuită dintr-un desen realizat doar cu pană¹⁴ și tuș, cum ar fi, spre exemplu, frontispiciul floral de la „Pomelnicu Dumnealui Cocoana Mândica Vladimireasca născută Georgie Oromolu din Drăgășani”.

---

⁷ *Ibidem*, fila 4 r.

⁸ *Ibidem*, fila 5 r.

⁹ *Ibidem*, fila 6 r.

¹⁰ *Ibidem*, fila 22 r.

¹¹ *Ibidem*, fila 8 r.

¹² *Ibidem*, fila 9 r.

¹³ *Ibidem*, fila 11 r.

¹⁴ *Ibidem*, fila 20 v.

O altă categorie o reprezintă pomelnicele fără frontispiciu, dar care dețin alte figurări. Un exemplu de acest fel este „Pomelnicu lui Petre Vasiliu” care sub lista numelor are, desenat cu tuș și peniță, pe „Angeru Domnului”¹⁵.

Pe de altă parte, „Pomelnicu C. C. Stoenci Muma Raicului Petculescu – 1875 Mart. 10”¹⁶ nu are nici frontispiciu, nici alt element decorativ, la fel ca și „Pomelnicul Marii Căldoiasca mama D-lui. Păun Georgescu (comerciant)”¹⁷, „Pomelnicul Domnului Costache Ceculescu din orașul Romnicul – valcei – ctitor allu acestei Biserici Santul Dimitrie”¹⁸, „Pomelnicu D. Sofia Davicescu”¹⁹ și „Pomelnicu Preotului Stană Popescu din acestu Orașu Râmnicu Vâlcea”²⁰.

Elemente decorative mai sunt prezente la capetele coloanelor care conțin nume, dar și la titlurile de coloană (cu Vii și Morți), respectiv flori roșii sau ramuri cu frunze și flori. Tot drept elemente decorative ar putea trece și acele rulouri, simple sau ținute de un înger, așezate în josul filelor pomelnicele; însă, ele sunt mai mult decât decorații, fiind și suporturi pentru însemnări privind donații către biserică.

Din cuprinsul pomelnicele reiese că donațiile făcute de credincioși au constat în sume de bani, în diferite obiecte necesare cultului și înfrumusețării lăcașului, sau în moșii care din timpul vieții ori după moarte au revenit Bisericii.

Filele cărții conțin și destul de multe însemnări privind evenimente din viața comunității și a bisericii arătând o preocupare insistentă pentru păstrarea în memoria colectivă a evenimentelor de importanță majoră pentru respectiva comunitate, evenimente care în alt mod nu ar fi putut fi amintite și nu ar fi putut rămâne în istoria ei. Suntem, astfel, puși în fața unor adevărate cronicile locale care, laolaltă, întregesc peisajul istorico-cultural al epocii respective, ajutând la o mai bună cunoaștere a istoriei locale și chiar a celei naționale.

De pildă, din „Pomelnicu Dumnealui Ioan Sin Toma lumânărariu de aici din orașu Râmnicu ce are nume de Niță Tomescu Neguțatori” aflăm faptul că: „Răposatu jupân Toma au ajutat sfânta biserică la anul 1822 fiind stricată de turci în răzmiriță cu cele de mai jos adică au târnosit-o și au loat și sfejnicile cele mari și dou mici așezând pardoseala la loc: și un stihari de madehi și șase cădele de sticlă cu hiarăle lor și un aer de velicoasă; și un sărindari asemenea și fiol său anume Domnul Niță Tomescu au ajutat la anul 1848: cu lei : 600 : și 30 și 20,000 cue de șiță după arderea Râmnicului la casele ce sau făcut în ulița cea mare pă locu sfintei biserici ce să află acum cazarma dorobanților. Ca în veci să să

---

¹⁵ *Ibidem*, fila 26 r.

¹⁶ *Ibidem*, fila 30 r.

¹⁷ *Ibidem*, fila 30 v.

¹⁸ *Ibidem*, fila 32 r.

¹⁹ *Ibidem*, fila 33 r.

²⁰ *Ibidem*, fila 34 r.

pomenească.”²¹, această însemnare dând la iveală faptul că familia neguțătorului Tomescu a contribuit din plin, de două ori, în jurul a două evenimente majore ale istoriei naționale (Revoluția lui Tudor Vladimirescu, respectiv Revoluția de la 1848), atât la refacerea a bisericii de care erau legați spiritual, cât și a orașului.

Unele dintre donații sunt întărite chiar prin hotărâri judecătorești, așa cum reiese din „Pomelnicul lui jupân Ioan Dimitrie din acestu orași” deține următoarea însemnare cu privire la donație: „Acestu neguțătoru la moartea sa, prin diata adeverit de onorată judecătorie a acestui județu Vâlcea la no: 5 anul 1865. noembrie 30 „944/865,, dosarul, a lăsat la această sfântă biserică a da pă fiecare an câte doă oca făclii albe; doă oca untu de lemn; și 12 minee legate fiind datori hanul său, du peste râu a da anual făcliile și untuldelemnul sus arătatu pentru veșnica sa pomenire”²².

Uneori, apar în pomelnice și informații cu privire la modul în care credincioșii au intrat în rândul ctitorilor bisericii. Un exemplu elocvent este „Pomelnicul Domnului Costache Ceculescu din orașul Romnicul-valcei-ctitor allu acestei Biserici Santul Dimitrie”²³ care prezintă pe verso un fel de întărire a unor acte de donație făcute de familia Ceculescu către biserică: „Acest num. de oameni au dobânditu titorime acestui Sânt locași, fiindu că moșul d. Costache Ceculescu și anume Dumitrașcu Cecă din vechime, au datu acestei Biserici un pereche de cafac din ulița mare cu pământul lor și mai la urmă la v[ă]l[e]a[tul 1818. matușa D-lui. Costache, Ecaterina ce au muritã călugăritã, au făcut svesna sfintei Biserici și un poiasu de argint și acum D. Costache Ceculescu au daruitã și Dînsul un pereche paptale mari cu colanul cusut cu mătăsuri spre vecnica pomenire a sa și a tot nemul lor – 1848. aprilie 2. – Aceasta este Transacțiunea pre înoitore din pomelnicu vechi – mai adaogându-se nume dupe prefacerile urmate. (1871 febre) prin staruința Domnei Anastasia Ceculeasca 1871 febre 28 Scris de mine Mih. P. Râmnicianu”²⁴ (menționat în limba română).

Așa cum și citatul de mai sus exemplifică, majoritatea donațiilor amintite pe pomelnice se referă la obiecte de cult și obiecte pentru înzestrarea bisericii. Avem astfel amintite, ca donații, o serie de cărți de cult, veșminte, potire, sfeșnice, candel, icoane etc. Aceste donații de obiecte sunt completate uneori cu sume de bani care să fie folosite pentru realizarea picturii, pentru reparații ale construcției sau pentru alte eventuale cheltuieli (pentru clopot, iconostas etc.).

---

²¹ *Ibidem*, fila 11 r.

²² *Ibidem*, fila 15 v.

²³ *Ibidem*, fila 32 r.

²⁴ *Ibidem*, fila 32 v.

„Pomelnicu sfinții sale preotului Nicolae slujitoru sfintei biserici cu hramul sfântului Dimitrie” ne amintește faptul că: „Acest preot au dăruit o leturghie sfintei biserici ca să pomenească în veci”²⁵. Apoi „Pomelnicul sfinției sale protului Dimitrie duhovnicu; slujitoru la această sfântă biserică” spune: „Acest preot au făcut un rând de îmbrăcăminte negre pentru săptămâna Patimilor i o un potiri și o copie să să pomenească”²⁶; „Pomelnicul părintelui Gervasii ieromonahul din sfânta episcopie a Râmnicului ce este ctitor la această sfântă biserică hramul sfântul Dimitrie” are o predoslovie care ne spune următoarele: „Predoslovie: Acest părinte au dăruit sfintei biserici lei o sută și acel Ioan ereu au fost părinte sfinții sale dup trup și slujitori la această sfântă biserică spre a sa pomenire 1858 noembrie 5”²⁷; „Pomelnicu dumneaiei coconei Zmărăndi Soția răposatului Iordache Capeleanu : 1858 : Otașu Râmnicu” amintește de faptul că: „Această cocoană au dăruit sfintei biserici lei 500 pentru facerea caselor preotului Nicolae Predescu”²⁸; „Pomelnicu Dumnealui Pitărului Mihalache Oromol din orașu mnicu pentru pomenit” arată contribuția la buna chivernisire a bisericii: „Acest Mihalache oromol au dăruit sfintei B. Corona Maicii Domnului dou candelu de argint: 10 lei 100 de au zugrăvit tâmpla ajutorind la clopot: la Evanghelie și alte mai multe ca în veci să să pomenească.”²⁹; „Pomelnicu Dumnealui jupânului Georgie Nicolau ce i zice și Pescaru” arată donația mai mică dar la fel de valoroasă a jupânului: „Acest jupân Georgie au dat la facerea acestui pomelnic un sărindari ca în veci să să pomenească”³⁰. Avem și cazuri în care credincioșii se asociază pentru a putea face o donație comună pe care separat nu ar putea-o suporta. Astfel, „Pomelnicu Dumnealui Coconei Zmărăndi Dohtoroii și Pomelnicu Jupânesii Marii Ovreica” ne arată cum „Această jupâneasă anume Zmărănda soția răposatului Barbu Cojocarau au făcut o icoană cu Izvoru Tămăduirii și Mariea Ovreica au făcut ușile Împărătești și un sfejnic de alamă ca să pomenească.”³¹. „Pomelnicu Dumnealui coconei Anastasii Angeleascăi” ne spune: „Această cocoană a dăruit opolă cusută care să pune la sfânta mormântare și altele ca în veci să să pomenească” (Fig. 5)³²; „Pomelnicu Jupânesii Elencă nepoata răposatei Elencă Iosifoi” zice: „Această jupâneasă au dăruit un molitvelnic și îmbrăcăminte pentru sfântul prestol ca în veci să să pomenească”³³; „Pomelnicu Dumnealui

---

²⁵ *Ibidem*, fila 4 r.

²⁶ *Ibidem*, fila 5 r.

²⁷ *Ibidem*, fila 6 r.

²⁸ *Ibidem*, fila 7 r.

²⁹ *Ibidem*, fila 10 r.

³⁰ *Ibidem*, fila 12 r.

³¹ *Ibidem*, fila 13 r. și 13 v.

³² *Ibidem*, fila 14 r.

³³ *Ibidem*, fila 15 r.

Costin Hariri cu soția sa Argira dintr-acest orași Râmnicu” arată: „Acest boeri au dăruit sfintei biserici un policandru ca în veci să pomenească”³⁴; „Pomelnicul dumnealui Alecsandru Furduescu pentru pomenit”: „Acest boeri au dăruit sfintei biserici o pereche Paftale de argint suflate cu aur și o candilă de argint la Maica Domnului și au ajutat și la discos ca în veci să pomenească: 1859”³⁵; „Pomelnicu lui Petre Vasiliu”, ne amintește totuși faptul că: „Acestu Petre Vasiliu a dăruitu sfintei Biserici o Evangele spre pomenire.”³⁶; „Pomelnicu Dumnealulu Tudorache Sanfirescu” ne spune: „Acesta au dăruit Sfintei Biserici un Iconostas și două sfejnice purtărețe au mai dat și trei Galbini la policandru să pomenească”³⁷; „Pomelnicu Dumnealu Georgie Antonescu fratele Părintelui Episcopu Râmnicului”: „Acesta au dăruit Sfintei biserici șapte galbeni spre a sa pomenire Și cu tot neamul lor”³⁸.

Pomelnicul cu număr de inventar 6425

Cartea provine de la aceeași parohie Sf. Dimitrie, dar se diferențiază de cea prezentată mai sus prin faptul că înglobează, în cele 24 file numerotate, mai multe texte evanghelice și rugăciuni cu utilități deosebite (molitve, dezlegări), iar pomelnicele nu sunt scrise la fel de caligrafic. De asemenea, prezintă câteva frontispicii cu ornamente florale realizate mai puțin artistic. La interior, s-a folosit aceeași cerneală ferogalică și chinovar (roșie), pe o hârtie prelucrată manual, care are linii de apă și filigrane diferite.

Regăsim la această de-a doua piesă, textele sfințelor Evanghelii din duminica Paștilor și de la a doua Înviere (din vecernia duminicii Paștilor). La fila 5 sunt scrise „Rugăciunile de iertare la mort la tot blestemul și afurisania”, iar pe fila 6, pe verso, apare o altă rugăciune asemănătoare. Textele, cuprinzând rugăciunile de iertare, au caractere mai mici față de cele de la sfânta Evanghelie: 7 mm, respectiv 10 mm. Mai departe, doar cu începere de la pagina 8 apar pomelnicele de vii și morți.

Cartea se prezintă mai degrabă sub forma unei culegeri de texte evanghelice și de rugăciuni la finalul cărora au fost adăugate, spre pomenire, numele unor credincioși care și-au dedicat o parte din timp și din bunurile lumești pentru bunăstarea bisericii. De altfel, și coperta este imprimată ca cea a unei sfinte Evanghelii.

Principala imagine a acestei cărți este pe verso-ul primei file, unde este reprezentat Sf. Evanghelist Ioan (Fig. 6)³⁹. Acesta, cu corpul ușor aplecat, privind spre carte, are un aer meditativ. Ține mâna stângă pe cartea în care a înscris primele cuvinte ale evangheliei sale,

---

³⁴ *Ibidem*, fila 17 r.

³⁵ *Ibidem*, fila 20 r.

³⁶ *Ibidem*, fila 26 r.

³⁷ *Ibidem*, fila 27 r.

³⁸ *Ibidem*, fila 31 r.

³⁹ *Pomelnic cu număr de inventar 6425*, fila 1 v.

iar în mâna dreaptă are o pană neagră care-i folosește la scris. Personajul stă într-o strană cu spătarul înalt și rotunjit, cu picioarele pe un suppedaneum, iar în fața lui se află un analoghion format dintr-un pupitru pe care se poate vedea călimara cu cerneală și o altă pană, probabil mai subțire, cu care scrie. Imaginea evanghelistului este și datată, în partea inferioară fiindu-i înscris anul 1840.

Colecția se continuă cu textul Sf. Evanghelii care se citește în timpul Sf. Liturghii la cea mai mare sărbătoare creștină, Învierea Domnului („În Sfânta și Marea Duminică a Paștilor. Evanghelie de la Ioan. Cap 1. Zaceal 1”) (Fig. 7)⁴⁰. La finalul său, pe spațiul rămas liber, mai târziu a fost scris cu creionul, în limba română, „Pomelnicul lui Andrei și Elisabeti”⁴¹. Urmează apoi, textul care se citește „Întru Sfânta și Marea Duminică a Paștilor la Vecernie. Evanghelii. De la Ioan. Cap. 20. Zacil 65”⁴². Pe verso-ul filei 4, la finalul textului evanghelic avem „Pomelnicul lui giga” datat 1866 mai 14⁴³. Urmează apoi, două rugăciuni „de iertăciune la mort. La tot blestemul și afurisania”⁴⁴, la finalul cărora apare scris „Pomelnic sfinții sale prot 1858 aprilie 21”⁴⁵.

Dintre pomelnice, cel mai important pare a fi „POMELNICU POPII LUI PĂUN Slujitorii al sfintei Biserici Cuvioasa Parascheva” care alături de nume ne mai oferă și unele informații de factură istorică legate de invaziile rusești și otomane de la 1849: „Acest preot popa Păun au dăruit acestei sfintei biserici o cădelniță de argint de o sută șazeci și cinci dramuri încă și o cruce cu scaun tot de argint. De patru galbeni împărătești. Căci deși au avut scule în destul și argintării; Dar într-acei an 849. venirea armiiilor rusești și otomane aici: s-au jurat acum lipsă fiind; au dat sus arătatele odoară pentru a sa pomenire. 849 septembrie 10 Scris fiind de popă Stanciu P” (Fig. 8)⁴⁶.

Deși mai puțin voluminos ca număr de file, acest pomelnic este și el o prețioasă sursă de informații cu privire la viața bisericii locale și la circumstanțele istorice în care ea s-a desfășurat.

Pomelnicul cu număr de inventar 4453

Cea de-a treia carte conține pomelnice de vii și morți scrise pe două coloane lungi, atât pe recto, cât și pe verso-ul paginii. Provine din parohia Buna-Vestire și a fost compusă probabil pe la mijlocul secolului al XIX-lea. Are urme de sigiliu, pe forzațul B fiind vizibil în două locuri. Hârtia este prelucrată manual și prezintă linii de apă și filigran.

---

⁴⁰ *Ibidem*, filele 2 r, 2 v, 3 r.

⁴¹ *Ibidem*, fila 3 r.

⁴² *Ibidem*, fila 3 v. și fila 4 r.

⁴³ *Ibidem*, fila 4 v.

⁴⁴ *Ibidem*, fila 5 r. și următoarea.

⁴⁵ *Ibidem*, fila 7 v.

⁴⁶ *Ibidem*, fila 8 v.

Pe lângă pomelnic, în acest caz, avem de-a face și cu o colecție de acte notariale și de antreprenariat cu privire la biserica Buna-Vestire din Râmnicu Vâlcea, precum și cu un ordin al episcopiei. Întâlnim informații cu privire la unele lucrări de reparații și alte lucrări necesare parohiei respective, la sume de bani cu care au fost achitate și la persoane care au fost implicate. Ordinul episcopal este mai degrabă o scrisoare moralizatoare trimisă de episcopul locului către preoții parohi. Prin ea, preoții sunt îndemnați să fie smeriți, buni gospodari, adevărate exemple morale pentru poporul care le-a fost încredințat spre mântuire; de asemenea, li se dau sfaturi cu privire la buna organizare a bisericii și la buna desfășurare a slujbelor bisericești.

Alegând spre analiză cele trei cărți manuscrise care conțin pomelnice, perioada 1822-1871 ne apare ca una bogată în donații bănești ori moșii, în veșminte și odoare bisericești (evanghelie, icoane, sfeșnice, vase sfinte, untdelemn, lumânări pentru săvârșirea slujbelor etc.), efectuate de însăși parohii bisericilor alături de familiile și enoriașii lor care proveneau din diverse categorii sociale: boieri, jupâni, diverse doamne, negustori și alte personaje cu funcții și ocupații în mediul urban (judecători, grefieri etc.)⁴⁷, în general, oameni cu dare de mână care au primit de la Dumnezeu o stare materială mai bună și s-au gândit să mulțumească lui Dumnezeu pentru binefacerile primite.

MONAHIA MARINA AVRAM
Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia

PARISH DYPTICHS FROM RÂMNICU VÂLCEA (1822-1871) PRESERVED IN THE
COLLECTIONS OF BISTRIȚA MONASTERY

Abstract

We chose to present three dyptichs (commemoration books) prepared in St. Demetrius and Annunciation parishes in Râmnicu Vâlcea during the nineteenth century for their special importance as concerns them as a type of records and for the knowledge of local history. These dyptichs are preserved nowadays in the collections of old Romanian books at Bistrița monastery (Vâlcea County). The three dyptichs have the form of manuscript books with a variable number of pages. The pages were put together in a block of sheets of paper with leather and cardboard binding. They were intended to record in a solemn form the names of the people who have founded or made donations to the parish churches. They provide important information about the urban families from Râmnicu Vâlcea, who were the main donors of the mentioned parishes. The texts mention donations of money, vestments and church objects (gospel, icons, candlesticks, holy vessels, oil,

---

⁴⁷ Corneliu Tamaș, „Contribuția județului Vâlcea la Unirea Principatelor”, în *Revista muzeelor*, 1982, p. 136.

candles required for the liturgical service), and banners. There are also mentions of donations of landed-properties made by the parish priest with his family and his parishioners composed of various social strata. The donors were boyars (landowners), women, merchants (traders), which indicate an ongoing concern in various periods for caring and decorating these churches. This preoccupation for pious endowments was also recorded in official documents of the Râmnicu Vâlcea Court. Many of these people had important functions in the county's main institutions or candidated for leading administrative positions, being doctors, judges, clerks, owners of estates. At the same time, the texts of the dyptichs represent historical sources for the exploration of certain local events, such as military attacks or arsons. The large amount of notes on everyday facts in the life of the community shows a persistent concern for preserving the collective memory of the events of major importance to that community, events that otherwise would not have been mentioned and could not remain in its history. Therefore, these dyptichs function also as a sort of local chronicles whose information, collected together, offers additional details for the historical-cultural landscape of the local and national past.

Keywords: commemoration, Ramnicu Valcea, Annunciation parish, St. Demetrius parish, manuscript.

ANEXĂ

Pomelnicele cărții cu numărul de inventar 6425

Pomelnicu sfinții sale preotului Nicolae slujitoru sfintei biserici cu hramul sfântului Dimitrie;
Pomelnicul sfinției sale protului Dimitrie duhovnicu; slujitoru la această sfântă biserică;
Pomelnicul părintelui Gervasii ieromonahul din sfânta episcopie a Râmnicului ce este ctitor la această sfântă biserică hramul sfântul Dimitrie;
Pomelnicu dumneaiei coconei Zmărăndi Soția răposatului Iordache Capeleanu: 1858: Otaș urașu Râmnicu;
Pomelnicu Dumnealui Doctorului Ilie ginerile răposatului Ioan Zugrăvescu epitropu sfintei Biserici;
Pomelnicu Dumnealui Paruțic Ioan Țurari comandirul dorobanților;
Pomelnicu Dumnealui Pitărului Mihalache Oromol din orașu mnicu pentru pomenit;
Pomelnicu Dumnealui Ioan Sin Toma lumânăriu de aici din orașu Râmnicu ce are nume de Niță Tomescu;
Pomelnicu Dumnealui jupânului Georgie Nicolau ce i zice și Pescaru;
Pomelnicu Dumnealui Coconei Zmărăndi Dohtoroj;
Pomelnicu Jupânesii Marii Ovreica;
Pomelnicu Dumnealui coconei Anastasii Angeleascăi;
Pomelnicu Jupânesi Elencă nepoata răposatei Elencă Iosifoi;
Pomelnicul lui jupân Ioan Dimitrie din acestu oraș;
Pomelnicu Dumnealui Nicolae Călinescu fiul preotului Diimei slujitorul aceștii sfinte bisericii;
Pomelnicu Dumnealui Costin Hariri cu soția sa Argira dintrăcest orași Râmnicu;

Pomelnicul Coconei Elenei soția Domnului Costache Hrisescu : din orașul Râmnicul : 1872;
Pomelnicu Dumneaei Coconei Rucsandi Râmniceancăi;
Pomelnicu Dumnealui Costache Săndulescu (Țehan);
Pomelnicul dumnealui Alecsandru Furduescu pentru pomenit;
Pomelnicu Dumneaei cocoana Mândica Vladimireasca născută Georgie Oromolu din Drăgășani;
Pomelnicu Dumnealui Matei Baldovin;
Pomelnicu Preotului Ioan Greceanu;
Pomelnicu Dumneaei Jupânesii Marică văduva;
Pomelnicu Dumnealui Nicolae Martin (făcut călugăr);
Pomelnicu Dumnealui Pitar Ioan Greceanu;
Pomelnicu lui Petre Vasiliu;
Pomelnicu Dumnealulu Tudorache Sanfirescu;
Pomelnicu Dumnealui Alexandru Anastasi;
Pomelnicu Dumnealui Costake Georgiu;
Pomelnicu C. C. Stoenci Muma Raicului Petculescu;
Pomelnicul Marii Căldoiasca mama D.lui. Păun Georgescu (comerciant);
Pomelnicu Dumnealui: Georgie Antonescu fratele Părintelui Episcopu Râmnicului;
Pomelnicul Domnului Costache Ceculescu din orașul Romnicul – valcei – ctitor allu acestei Biserici Santul Dimitrie;
Pomelnicu D. Sofia Davicescu;
Pomelnicu Preotului Stană Popescu din acestu Orașu Râmnicu Vâlcea.

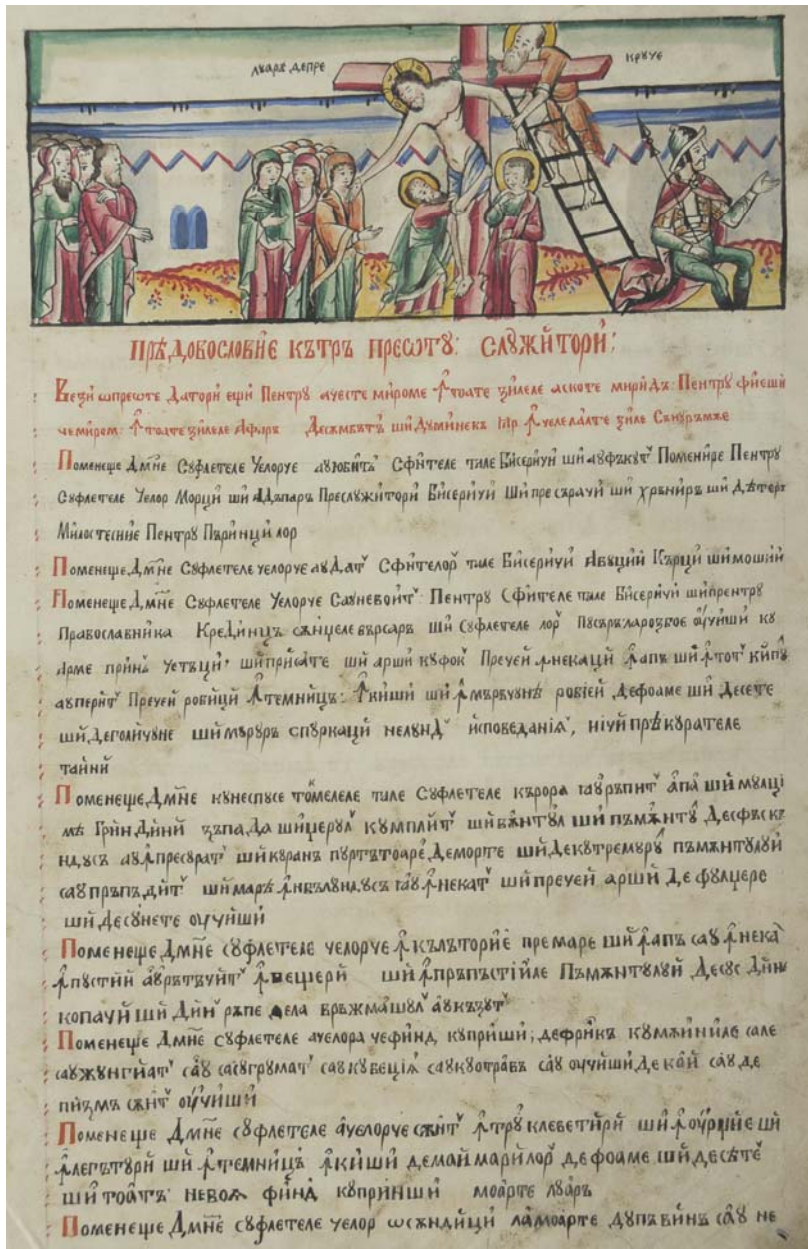

Fig. 1.

Fig. 6

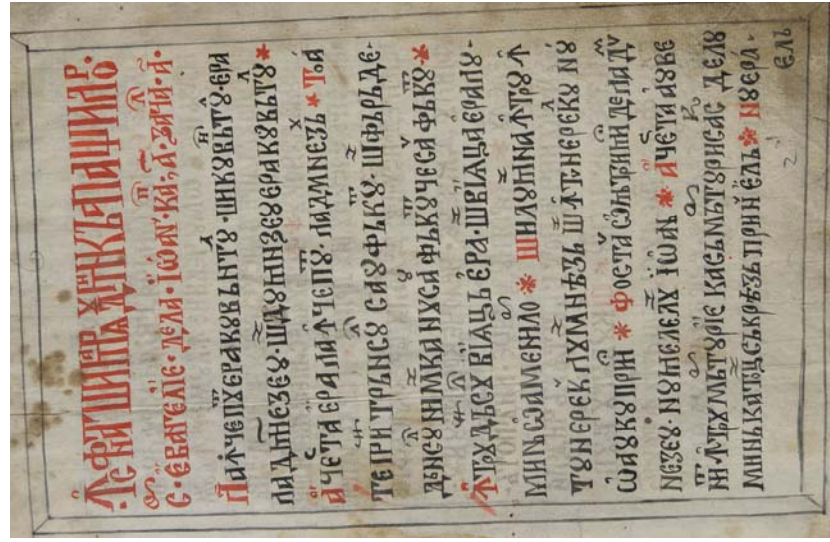

Fig. 7.

